

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČSSR ze dne 13.02.1968, sp. zn. 3 Cz 3/68, ECLI:CZ:NS:1968:3.CZ.3.1968.1

Číslo: 87/1968

Právní věta: Určování výše nákladů na výživu, kterou zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat své manželce, se řídí shodnými hledisky jako rozhodování soudu o vyživovací povinnosti mezi manžely, nikoli snad nějakými ryze mechanickými hledisky, záležejícími v podstatě v mechanickém rozdělování výtěžku zemřelého na určité díly. Způsob výpočtu průměrného výtěžku pozůstalých občanský zákoník neupravuje; v tomto směru se přihlíží k ustanovením § 17 a 19 vyhl. č. 45/1964 Sb., která odkazují na pracovníprávní předpisy upravující odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání.

Soud: Nejvyšší soud ČSSR

Datum rozhodnutí: 13.02.1968

Spisová značka: 3 Cz 3/68

Číslo rozhodnutí: 87

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozhodnutí

Hesla: Náhrada škody

Předpisy: 40/1964 Sb. § 448 45/1964 Sb. § 17
§ 19

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 87/1968 sb. rozh.

Určování výše nákladů na výživu, kterou zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat své manželce, se řídí shodnými hledisky jako rozhodování soudu o vyživovací povinnosti mezi manžely, nikoli snad nějakými ryze mechanickými hledisky, záležejícími v podstatě v mechanickém rozdělování výtěžku zemřelého na určité díly.

Způsob výpočtu průměrného výtěžku pozůstalých občanský zákoník neupravuje; v tomto směru se přihlíží k ustanovením § 17 a 19 vyhl. č. 45/1964 Sb., která odkazují na pracovníprávní předpisy upravující odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání.

(Rozhodnutí Nejvyššího soudu z 13. 2. 1968, [3 Cz 3/68.](#))

Žalobkyně žádala, aby žalovaný, který odpovídá za škodu vzniklou usmrcením jejího manžela, byl

uznán povinným hradit jí - počínaje dne, 22. 8. 1965, kdy jí zanikl nárok na vdovský důchod - náklady na výživu v částce 368 Kčs měsíčně.

Žalovaný navrhl zamítnutí žaloby a namítal, že zemřelý za svého života na výživu žalobkyně nic neposkytoval a ani nebyl povinen poskytovat, neboť žalobkyni k úhradě nákladů na výživu plně postačoval její tehdejší výdělek.

Okresní soud v Ostravě uznal rozsudkem z 12. 1. 1966 žalovaného povinným zaplatit žalobkyni z důvodu náhrady nákladů na výživu za dobu od 22. 8. 1965 do 31. 12. 1965 částku 539 Kčs a platit jí z téhož důvodu od 1. 1. 1966 peněžitý důchod 128 Kčs měsíčně. K závěru, že žalobkyni usmrcením jejího manžela vznikla z důvodu ušlé výživy škoda v částce 128 Kčs měsíčně, dospěl soud prvního stupně tím způsobem, že k průměrnému výdělků zemřelého manžela žalobkyně, omezeného na částku 1600 Kčs měsíčně, připočetl výdělek žalobkyně v částce 852 Kčs měsíčně, a z takto zjištěného měsíčního příjmu obou manželů, tj. z částky 2452 Kčs, počítal dva díly na zemřelého, dva díly na žalobkyni a jeden díl na společnou domácnost. Poněvadž podle tohoto propočtu připadalo na žalobkyni ze společného příjmu měsíčně 980 Kčs a tato si vydělává měsíčně jen 852 Kčs, usoudil soud prvního stupně, že jí smrtí manžela uchází měsíčně 128 Kčs.

Krajský soud v Ostravě, který ve věci rozhodoval k odvolání žalobkyně a vedlejšího účastníka, změnil svým rozhodnutím z 24. 5. 1966 rozsudek soudu prvního stupně tak, že přisoudil žalobkyni z důvodu ušlé výživy za dobu od 1. 9. 1965 do 31. 5. 1966 3366 Kčs, od 1. 6. 1966 nadále 374 Kčs měsíčně. Ke zjištění, že žalobkyni uchází měsíčně tato částka (nikoli částka 128 Kčs), dospěl odvolací soud tím způsobem, že přiznal žalobkyni ještě polovinu dílu připadajícího z dřívějšího společného příjmu manželů na společnou domácnost; vycházel z toho, že náklady na udržování domácnosti trvají - třebaže jsou o něco nižší - i po smrti manžela žalobkyně.

Nejvyšší soud rozhodl ke stížnosti pro porušení zákona podané generálním prokurátorem, že byl rozsudky soudů obou stupňů porušen zákon a zrušil je.

Z odůvodnění:

Podle § 448 o. z. se hradí při usmrcení peněžitým důchodem náklady na výživu pozůstalým, kterým zemřelý výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat. Náhrada nákladů na výživu náleží pozůstalým, pokud tyto náklady nejsou hrazeny dávkami důchodového zabezpečení poskytovanými z téhož důvodu.

Poněvadž není prakticky zjistitelná - a to i v rámci volného uvažování soudu - přesná výše hodnoty toho, čeho se žalobkyni dostávalo na výživu od jejího zemřelého manžela, je nutno řídit se těmi hledisky, která by byla rozhodná, kdyby byl rozsah vyživovací povinnosti zemřelého manžela k žalobkyni určován soudem.

Z toho důvodu bylo třeba, aby soudy vzaly v úvahu, že v době smrti manžela žalobkyně trvala jeho vyživovací povinnost především k dceři K. T., která v té době ještě nebyla výdělečně činná. V této souvislosti není bez významu, že zemřelý nesl zřejmě převážnou část finančních nákladů s výchovou a výživou tohoto dítěte spojených, když matka dítěte, tj. žalobkyně, plnila svou vyživovací povinnost k dítěti zajisté z valné části výkonem osobní péče o ně i o společnou domácnost.

Již tato hlediska, která jsou rozhodná pro určení rozsahu vyživovací povinnosti rodičů k dětem, jakož i obdobná hlediska, která jsou rozhodná pro určení rozsahu vyživovací povinnosti mezi manžely (srov. ustanovení § 85 odst. 2 a 3 a § 91 odst. 2 zák. o rod.), nedovolují, aby soudy přistupovaly k určování rozsahu vyživovací povinnosti mechanicky, tj. rozdělením výdělků osoby výživou povinné na určité díly. Vždyť - z hlediska této věci - rozsah vyživovací povinnosti zemřelého k dceři K. T. závisel

např. na jejím věku, tělesném stavu, popř. na tom, zda měla již nějaké vlastní příjmy (např. z učňovského poměru) či zda byla odkázána na své rodiče, jakož i na hospodářských možnostech obou rodičů. Ty bylo třeba posuzovat u každého z nich zvlášť, a to i se zřetelem k tomu, jaká částka z jejich výdělku byla potřebná k jejich výživě se zřetelem na nutnost udržení a reprodukce jejich pracovních sil.

Soudy obou stupňů pochybily tedy především v tom, že při zkoumání, zda zemřelý poskytoval nebo byl povinen poskytovat žalobkyni výživu a v jaké míře, nezávažily náležitě tu skutečnost, že měl vyživovací povinnost k dceři K. T. Teprve po zjištění, jakou částkou ze svého výdělku musel zemřelý přispívat na výživu tohoto dítěte, bylo možno posoudit, v jakém rozsahu bylo třeba, aby ze svého výdělku přispíval též na úhradu odůvodněných potřeb žalobkyně.

Teprve po odstranění tohoto nedostatku v zjišťování skutečného stavu věci bude možno spolehlivě a bezpečně posoudit, zda zemřelý žalobkyni výživu poskytoval nebo byl povinen poskytovat a zda je tudíž nárok žalobkyně po právu. Přitom bylo již shora zdůrazněno, že při posuzování této otázky nebude možno vycházet z čistě početního úsudku, nýbrž se bude třeba - podobně jako při posuzování rozsahu vyživovací povinnosti zemřelého k dceři K. T. - brát v úvahu možnosti zemřelého a odůvodněné potřeby žalobkyně. Pouze v rámci objasnění rozsahu odůvodněných potřeb žalobkyně bude možno přihlížet i k výdajům, které žalobkyně nezbytně nadále musí vynakládat na udržování své domácnosti (poměrná část úhrady za užívání bytu, nákladů na otop, světlo apod.). Náklady na udržování domácnosti nejsou totiž samostatným hlediskem, které by bylo rozhodné pro určování rozsahu vyživovací povinnosti; není tedy důvodu oddělovat je od ostatních odůvodněných potřeb oprávněné osoby, jak to v podstatě učinily oba nižší soudy.

V dalším řízení bude úkolem soudů, aby odstranily též nedostatek při propočtu průměrného výdělku žalobkyně. I když občanský zákoník otázku výpočtu průměrného výdělku pozůstalých sám neřeší, je nutno přihlídnout k ustanovením § 17 a 19 vyhl. č. 45/1964 Sb., která odkazují na pracovníprávní předpisy upravující odpovědnost při pracovních úrazech a nemocech z povolání; zásadám těchto předpisů však výpočet, který byl soudy proveden, neodpovídá.

Tím, že soudy rozhodly na podkladě neúplně zjištěného skutkového stavu a ze zjištěného skutkového stavu vyvozovaly zcela mechanické závěry, porušily zákon v ustanoveních § 6, 120, 132 o. s. ř. v souvislosti s ustanovením § 448 o. z.